

Sarah Hall este o romancieră britanică născută în Cumbria, în nord-vestul Angliei, în 1974. A absolvit studii de limba engleză și de istoria artei la Universitatea Aberystwyth înainte de a primi diploma postuniversitară de Master of Letters la Universitatea St Andrews, unde a și predat scurtă vreme în cadrul programului de *creative writing*. Continuă să predea cursuri de *creative writing* la Fundația Arvon.

Și-a început cariera ca poet, publicând poeme în diverse reviste literare. Romanul său de debut, *Haweswater* (2002), a câștigat Commonwealth Writers' Prize, iar al doilea, *Michelangelo Electric*, a fost nominalizat la Premiul Man Booker în 2004 și din nou la Commonwealth Writers' Prize în 2005, și s-a bucurat de un mare succes internațional. În Franța, în 2004, a fost nominalizat la Prix Femina Étranger. A treia ei scriere, *The Carhullan Army* (2007), a câștigat două prestigioase premii literare britanice pentru science-fiction și fantasy.

Cel mai recent roman al lui Sarah Hall, *Cum să pictezi un mort*, a fost nominalizat la Premiul Man Booker în 2009.

Sarah Hall
**CUM SĂ PICTEZI
UN MORT**

Traducere din limba engleză
Gabriel Stoian

CRIZA ÎN OGLINDĂ

Nu te simți în apele tale. Nu te mai simți în apele tale de ceva timp, de când cu accidentul. Mai exact, din clipa din care ai aflat de accident. În acea dimineață, în acel moment când, ținând receptorul lipit de ureche, l-ai auzit pe tatăl tău rostind acele cuvinte îngrozitoare; atunci ai simțit schimbarea, atunci ai fost dată peste cap. Nu știi precis ce anume a mers greșit; îți vine greu să spui exact, e dificil de exprimat. Nu e vorba de suferință. Ea s-ar rezolva destul de simplu. E ceva intern; ceva ce ține de ființa ta s-a schimbat. Te simți pierdută de tine însăși. Ba nu. *Absentă*. Te simți absentă. E ca și cum ai privi într-o oglindă în care nu mai vezi o imagine cunoscută, și nici pe cineva pe care îl recunoști, reținut în intimitatea sticlei.

Nu ai înnebunit. Trebuie să insiști asupra lucrului ăstuia și să-ți reamintești mereu asta. Nu ești nebună. Și nici timidă, și nici nu ai probleme. Aici nu mai vorbim de detașarea socială la modă, de tendința actuală de a gândi „vai, eu sunt aceea“ ori de dorința de a rămâne spectatoarea detașată și rece a propriei existențe. Nu te mai poți surprinde în timp ce îți vezi de viața proprie, atâta tot. Trupul tău nu mai cuprinde și spiritul, la fel cum oglinda nu îți mai reflectă portretul. Tu te afli altundeva.

Simțea ceva asemănător și când erai copil, însă atunci senzația de goliciune, de singurătate era mai puțin pregnantă. Iar fratele tău simțea la fel. Amândoi aveai un simț aparte unul față de celălalt, nu ca persoane separate, ci ca dubluri, ca ființe simetrice, ceea ce este foarte obișnuit în cazul gemenilor, desigur. Nu v-ați format din același ovul, care s-a divizat – nu ați fost identici, nu ați avut același sex, precum John și Jack sau ca Ruth și Rita. Cu toate acestea, ați fost împreună, încă de la începutul începutului. V-ați împletit degetele în pântecul mamei. Ați împărțit perna placentei, ați pedalat în tandem în pântecul mamei voastre. Ați auzit în același timp muzica de cameră umedă a trupului ei, ați beneficiat de aceleași substanțe nutritive și ați visat același vis ermetic. După ce v-ați născut, întâi rozalii, apoi vineții, întâi tu, apoi Danny, existențele voastre au continuat să fie strâns legate între ele, ca niște căciulițe de nou-născuți prinse pe frânghia de uscat rufe.

Mai apoi, a fost ca și cum ai fi stat cu el pe canapea, în exact același loc, când, de fapt, te găseai de cealaltă parte a mesei, făcând stampile din cartofi împreună cu mama. Câteodată, simțea că te afli mai mult în locul lui decât în locul tău. Proximitate ulterioară, așa se numește această senzație. Când făceai semn, nu îl făceai fratelui tău, ci chiar ție însăși. Nimeni nu a priceput asta vreodată, nici măcar mama ta, care obișnuia să spună: *Mai fă-i o dată semn lui Danny, scumpo, uite că-ți răspunde.* Erați așezați în pătucuri separate, însă căldura trupului lui îți ținea cald noaptea. Continua să tragă păturica de pe obrazul tău când se cuibărea sub a lui. Cel puțin, asta era senzația.

Inevitabil, ai învățat să vorbești. Abia atunci lucrurile s-au complicat. Ai elaborat o metodă de a vorbi în numele eului din afara ta. Într-un fel, acest lucru era logic. La început, au crezut că vorbeai în numele fratelui tău, așa cum obișnuiesc să facă frații mai mari și mai autoritari. *Vrei suc, te rog,* spuneai, iar cei mari i-l dădeau lui Danny în cana cu care învăța să bea, pe care o mușcase toată. *Și tu vrei niște suc, Suzie-Sue,* gângureau ei. *Ce legătură*

adorabilă, spunea lumea. Cât de *neobișnuită.* Mai erau și nenumărate fotografii în care tu apăreai întrebătoare, uitându-te încruntată la diverse lucruri din încăpere ori la adulții care pozau alături de tine. Fratele tău stătea liniștit, mai liniștit decât tine, și zâmbea mereu, de parcă ar fi știut un secret.

Situația a devenit îngrijorătoare. Terenul de joacă era un teren minat. Nimeni nu putea spune cu exactitate despre cine vorbeai: despre tine sau despre Danny. Ideile din spatele vorbelor tale erau deseori neclare, în vreme ce tu și fratele tău bolboroseai între voi, inventând nume pentru păianjeni, ploaie ori dureri de burtă. La început, nu v-ați împrietenit cu alți copii; în schimb, vă jucați și băteați mingea împreună, ori făceați schimb de cănițe cu lapte; exista un cod de culori al cănuțelor care trebuia respectat. S-a vorbit de retardare educațională, dezvoltare limitată, lucruri care i-au șocat pe mama și pe tatăl tău. Atunci au început vizitele unei lucrătoare din sistemul sanitar, asistenta districtuală Lee. Încă ții minte fusta ei triunghiulară, rigidă și cuticulele albite ale unghiilor ei. Femeia se minuna de această inseparabilitate, de acest dublu limbaj. Se întreba dacă, în loc să fie încântător, nu era anormal să ai un satelit psihologic. Se întreba cât de sănătoasă era, de fapt, relația dintre Danny și tine.

Intră în scenă doctorul Dixon, de la clinica de pediatrie din oraș. Cum tu păreai să fii la conducere, de vreme ce unitatea fraților era prea puternică, tu urma să beneficiezi de lecții speciale cu el, pentru a te ajuta să te simți „mai liniștită“. Clădirea avea un clopot de alamă, dar și o ușă veche, rotativă, din lemn, prin care scaunele cu roțile nu puteau trece: prima dată când ai mers acolo, ai văzut cum o fată, bolnavă de poliomielită și având picioarele subțiri ca ale unui păianjen, a fost ridicată și trecută dincolo de ușă pe brațe. Părea ca și cum ar fi fost introdusă într-un malaxor uriaș. De aceea, în momentul când a venit rândul tău, a fost nevoie să fii încurajată și împinsă până ai pătruns între lamele ei. Covorul dinăuntru era făcut din fire minuscule de plastic albastru. După ce ai pășit pe el, s-a creat suficientă electricitate statică

LRDIS | We know
books

pentru a produce o mică scântee și un mic poc când ai atins masa cu degetele. Existau afișe împotriva fumatului, în care apăreau norișori sub formă de craniu, care pluteau pe deasupra unor oameni cu țigara în mână. Doctorul Dixon avea în sala de așteptare un vas mare de sticlă plin cu insecte-băț, pe care copiii puteau să le urmărească. Câteodată, acestea năpârleau, lăsându-și pielea pe după copăceii din vas, unde se usca și se curba ca vata pe băț. Te tulbura să vezi pieile cafenii atârând de coaja copăceilor. Îți făcea greață.

Doctorul mirosea a creioane ascuțite și a mentă. Vorbea foarte rar, foarte controlat. Dinții lui erau albi și puternici. Preț de câteva momente, credeai că era dentist, însă el nu-ți cerea niciodată să deschizi gura mare. În schimb, te ținea cu blândețe de după umeri și-ți puneă întrebări imposibile. *Care crezi că este cea mai bună cale de a răspunde la această întrebare, Sue? Dacă i-aș duce departe pe mama și pe tatăl tău, iar apoi l-aș lua și pe fratele tău Danny de lângă tine, cum ai numi asta?* Ultima propunere te făcea întotdeauna să te înfurii și te încruntați la el până când te lua durerea de cap. Îți cerea apoi să desenezi imagini ale familiei tale. *Pe cine vezi aici, aici, și aici?* Erai încurajată să te joci singură în fiecare zi, fără Dan, fără păpuși ori cărți. Părea din cale-afară de nedrept față de fratele tău, care devenea brusc trist de fiecare dată când mama spunea că venise vremea să te duci sus, pentru „ora specială”. Danny a mers doar o singură dată la clinică. Amândoi ați fost lăsați singuri într-o cameră de observație. L-ai răbdat șase luni pe doctorul Dixon. Însă totul a părut că ține ani. Apoi, totul s-a terminat. Abia mai târziu, când erai adolescentă și ai pus întrebări în legătură cu acele amintiri, ele ți-au fost descrise, ca scuză, drept tratament. Acum nici nu mai poți trece prin dreptul vechii clinici placate cu gresie, din capătul celălalt al orașului, fără să auzi vorbele rostite pe un ton nazal, ca de papagal, mereu aceleași. *Spune da, Sue, spune da, Sue.*

Însă asta a dat roade, presupui tu. Ai învățat să comunici firesc, la fel ca restul roboților circumscriși psihic din această lume. Te-ai

privit în oglinda pe care doctorul Dixon ți-a dat-o în mână. Ai repetat vorbele lui până când ți s-au întipărit în minte. *Mie, pe mine, mă. Eu, eu, eu.* Te-ai retras în sine, ca un melc în cochilie. Ai devenit un element separat. Erai lecuită.

Acum te-ai trezit în aceeași situație, dislocată, departe, risipindu-ți esența în van.

Te-ai tot gândit la asta. Te-ai întrebat dacă ești chiar atât de deosebită de cei care trăiesc în această metropolă uriașă, ca un malaxor. Te uiți la diversitatea de chipuri ce stau față în față cu tine în autobuz; le ascuți conversațiile. Toată lumea pare să treacă printr-o criză. *Știu că vrei să scapi de încurcătura asta financiară,* îi spune un bărbat îmbrăcat în costum cenușiu unui coleg purtând costum negru. Un adolescent unsuros răcnește în telefonul mobil: *Nu trebuie să te simți ca o jigodie dacă îi ceri fetei să scape de copil. Ea a fost cea care a uitat să ia rahatul ăla de pastilă!* O asiatică tânără, cu inel în nas, i se confesează amicului ei: *Ți se cam ia de stările prin care trece. Îți vine să-l omori. Serios.*

Zilele astea se întâmplă deseori ca oamenii să nu mai spună cuvântul *Eu*, de parcă nu mai vor să fie amestecați în actul disperat de a trăi. Nimeni nu se mai mulțumește să sălășluiască în propria existență. Nimeni nu se mai simte în siguranță. Identitatea poate fi aleasă. Poți fi oricine dorești, ceea ce înseamnă că trebuie să analizezi toate posibilitățile înainte să alegi. Oamenii sunt conștienți că au o inimă, care bate chinuită, ca o bucată de carne vie, în interiorul cutiei toracice, ca și cum nu s-ar afla în locul potrivit sau ca și cum nu ar fi fost aranjată cum se cuvine. Oamenilor li se spune permanent că vor fi mai fericiți într-o viață viitoare, care se află dincolo de orizont; iar pentru a-ți întâlni cea versiune preferabilă nu este nevoie decât de frumusețe, de bani, de greutatea ideală, de modă, încredere, talent, cosmetică, chirurgie estetică, săli de gimnastică, antrenamente cu coarda elastică, un nou cuptor cu microunde, sex, sex și iar sex.

Nivelarea nemiloasă a consumismului. Iar dacă doar cu atât te alegi, cu această unică șansă, cu această imagine trecătoare, distorsionată, de maimuță care pozează în fața ta în oglindă, atunci nu ar trebui să fie mai bine cizelată, nu s-ar cuveni să fie prezentată mai romantic? Sinele nu mai este ceva demn de a fi prezentat. „Eu“ a căpătat, pur și simplu, o dimensiune greșită. Bine ar fi dacă această versiune superioară, mai fericită, ar putea fi achiziționată ori transmisă prin perfuzii. Până una-alta, ea bănuie prin jur, amețitor de atrăgătoare și de frumoasă. Între timp, Londra e plină de oameni cu false probleme, se îngrămădesc în metrouri și autobuze, folosesc limbaje diferite și evită ziarele independente. Acești oameni se agață de aspectul lor exterior, se luptă cu trăsăturile lor firești și se aruncă iar și iar în astfel de conversații. Sunt captivi în învelișul monoton, deficient, pe care natura, cu literă mare, l-a rezervat inutil pentru ei.

Nu jinduiiești după o îmbunătățire. Nu vrei să renaști din pântecul idealismului material. Nu dorești să ieși la lumină, așa perfectă și sclipitoare, din crisalida occidentului modern. Nu te interesează să trăiești complet și magnific, având convingerea că ai triumfat în această viață. Nu vrei decât să fii din nou tu însăți, pentru că identitatea care îți aparținea cândva a dispărut. Deși din oglindă se reflectă un chip cunoscut, îi lipsește suflul viu. *Tu ești absentă.*

Nu există mister adevărat, desigur, nu există nici raționamente complicate. Punctul central, esențialul, miezul chestiunii este următorul: Danny a murit acum o lună și jumătate. Ai trăit șase săptămâni, paisprezece zile și câteva minute mai mult decât el.

TRADUCERE DIN *JURNALELE STICLELOR*

Un ziarist din oraș a venit astăzi până aici, a admirat peisajul și m-a întrebat de ce pictez aceste obiecte de pe masă. Sunt simple și comune, a zis el. De ce pictezi sticle, sticle și iar sticle? Aceași natură moartă, mereu și mereu. Ce înseamnă ea? Asta m-a întrebat, de parcă ar exista răspuns la o asemenea întrebare sau de parcă asta ar avea importanță. Și i-am spus: nu pictez sticle. Omul m-a crezut probabil nebun sau obtuz, ori poate șiret. Fără îndoială, va da vina pe caracterul rustic al locului în care trăiesc, ori pe absența mea din galerii și din saloanele de artă. Nu vede de unde ar avea de ales. Nu vede dincolo de cvartetul de fructe din farfurie, așa cum arată el – o prună, două caise și încă o prună. Pe pânză, el vede doar la suprafață: vopseaua verde, apoi cea gri și cea albă, care nu va trece dincolo de graniță dacă nu este direcționată. Socotește că umbrele lungi despre care ne-au învățat profesorii sunt ciudate.

Pentru el, pictura de pe șevalet este o înmormântare. Este atentă și aerisită, și nu suficient de stridentă pentru a o înțelege. Nu are pregătirea practică necesară pentru a recunoaște straturile discrete de vermillon folosite, efectul luminos pe care îl dau ele. Dacă s-ar fi întors către vest, în cursul discuției noastre, ar fi putut

vedea soarele apunând în spatele munților, ar fi observat luminozitatea cerului.

Însă, pentru acest tânăr călător, cu aparatul lui de înregistrare și cu costumul lui scrobrit, eu nu sunt persoana la care se așteptase. Îmi spune că a aflat cu părere de rău despre starea precară a sănătății mele. Suferă în numele Italiei. Înseamnă că suferi de o indigestie acută, i-am zis eu, și sigur ai nevoie de niște Averna pentru ați regăsi echilibrul. L-am asigurat că mă simt foarte bine, doar că sunt bătrân. Nu știu cine dă astfel de vești, cum că aș zace pe patul de moarte. Săptămâna viitoare, mi-a spus el cu mândrie, se duce la Milano să-l asculte pe Miles Davis cântând la trompetă. Minunat, am spus eu. Acum a plecat, a revenit în apartamentul lui de pe cine știe ce stradă gălăgioasă, agitată, cu mașini și fete subțiri, care vând înghețată. Va scrie în reviste și le va povesti prietenilor că sunt un artist de o mare simplitate și un om de o rară complexitate. Va spune că îmi place să glumesc atunci când se discută despre caracterul nostru muritor, că am un corp tare cocârjat și că nu dau semne că aș dori să lămuresc lumea în privința subiectului operei mele. Va afirma că picturile au o luminozitate stranie, dar fără sens. Înțelesul nu se oferă; el nu poate fi surprins. Și vor fotografia aceste sticle ale mele pentru cataloagele de expoziții, iar în America îi voi supăra pe critici. Vor spune că am făcut-o intenționat.

Ascultă, i-am spus omului, mai uită-te o dată, și am făcut asta pentru că străbătuse drum lung cu mașina ca să ajungă până aici.

Theresa mă vizitează o dată pe zi, câteodată de două ori, dacă are de adus ceva sau dacă trebuie să spele rufe. Îmi aduce țigări, ceapă și anșoa, lucrurile obișnuite. Intră fără să bată la ușă și strigă, pentru că-și închipuie că unele zgomote mă tulbură dacă lucrez în studio, în vreme ce altele nu mă deranjează deloc. Se simte încă în ea agitația pieței în care a făcut cumpărăturile. Agitația se simte și în mâinile ei, când întoarce diverse lucruri în chiuvetă, ca să le clătească de săpun. Dar și în tremurul cărnii ei, când mătură cu mișcări scurte. Dacă i-aș cere-o, ar fi în stare

să răstoarne pământul ca să-mi scoată din el usturoiul, din care îi dau și ei la plecare. Îi spun să lase busuiocul și să nu-l ude decât atunci când e complet uscat, deși de multe ori îl udă. Îi place să aducă roșiile în casă, galben-roșii, și le așază în vase lipite de pereți, de parcă ar fi ornamente. Adună șopârlele cu mătura într-un fâraș, aruncându-le apoi afară cu cozile rupte. Ele se furișează înapoi în casă, pentru a-și relua campania. Poate crede că vreau să o pictez. Nu știu ce gândește. Iarna vine mai rar. Dealul până în Serra Partucci este prea abrupt.

Primesc și alți vizitatori, și chiar mai des decât cred unii. Antonio s-a apucat să-mi țină socoteala. Ar dori să mă mut într-o casă care să arate mai puțin a locuință de țăran; ar prefera să mă vadă în apartamentul de pe via Fondazza din Bologna, unde să mă poată vizita cu regularitate. Ziariștii sunt agitați dacă sosesc neanunțați. Nu cred că apelează la subterfugii, dar poate își închipuie că, astfel, vor surprinde adevărata mea personalitate. Iar atunci vor rezolva, în sfârșit, enigma. Poate își închipuie că mă vor vedea purtând uniformă, ori împlinind vreun blestem, ori vorbind cu lucrurile din atelier. Ei spun că drumurile nefăcute le amintesc de nunțile verilor lor. Își lasă motocicletele jos, lângă chiparoși, apoi urcă dealul. Dacă privirea le este furată de tigva vreunei păsări sau de vreo floare de iris, o ridică și sosesc ținând-o ca pe o comoară. Aici, Natura se regăsește în obiecte unice, deși este prezentă peste tot. Pentru oamenii de la oraș, Natura rămâne invizibilă, ascunsă în vremea din orașele lor, ori în intimitatea trupurilor lor, atunci când merg la doctor ca să afle ce greșeli comit ele. E instinctual să aduni oase și lucruri colorate. Când se apropie, acești oameni apelează la limbajul naturii moarte.

Îmi place să fiu surprins de vizitatori, deși deseori le aud motoarele luptându-se și apoi murind, iar vehiculele coboară cu spatele până la poalele dealului, deci nu sunt cu adevărat luat prin surprindere, ci doar anticipez apariția vreunei fețe la fereastră. Am întotdeauna cafeaua pregătită pentru clipa în care sosește vizitatorul. A, folosești miere ca să îndulcești cafeaua, așa spun

—mereu, ce lucru neobișnuit, dar nu aduce ghinion? Este mai bine să nu începi dezbateri despre importul de zahăr și din ce state anume, în schimb discutăm despre albinele care trudesc pe câmpiile noastre de aur. Pun tulpinile culese într-un lighenaș, ca să rămână proaspete, iar oasele le las pe masa din bucătărie. Alteori, apare mai întâi o scrisoare plină de întrebări, cu menționarea unei anumite compoziții sau a unui grup mai vechi, sau a unei teorii noi, iar eu răspund, desigur, puteți veni, dar nu joi. Joia, dacă mă simt bine, predau la școala din localitate. Nu este nevoie să fiu atât de amabil, dar îi pot anunța că nu e cazul să urce dealul degeaba. Când vreo mașină o să reușească să urce tot dealul până la Serra Partucci, voi fi extrem de surprins și îmi va face mare plăcere să îl invit la cafea pe șoferul unui vehicul atât de minunat.

Câinele meu Benicio a murit anul trecut, vara. Îmi lipsește prezența lui caldă din casă. Credincios, cu blana scurtă, cafenie, l-a călcat o mașină și nu a mai putut fi salvat. Cum după-amiaza soarele este foarte puternic, cred că l-a orbit lumina pe drum, ori dormea în praful cald. S-a ales cu răni foarte grave la picioarele din spate – care mai fuseseră rupte și înainte. Din milă pentru el, mi-aș fi dorit să moară mult mai repede. Un câine de companie nu poate fi înlocuit așa de ușor. Nu am nevoie de unul ca să merg la vânătoare sau să scormonească după trufe, căci mi-a plăcut mereu tovărășia fără pretenții a câinilor. Oricum ar fi, nu mai am de trăit prea mult ca să-mi iau altul, de aceea am găsit alte genuri de tovărășie, cum ar fi radioul sau scrisul. Acum, în casă locuiesc doar eu, un bătrân care nu mai pictează sticle, niște șopârle cu coada ruptă și Theresa, care își aranjează roșiile.

La începutul fiecărei zile este doar vântul, care cere să intre dinspre nord, înainte chiar de zori. E un vânt zgomotos, agitat, pentru că se pregătește să plece de pe continent. În unele dimineți, însoțesc vântul până la drumul ce trece pe deasupra orașului. Asta mă ajută să mă dezmoțesc. Sufăr de sciatică, iar zilele astea respir cam chinuit. Nu reușesc altceva decât să-mi târâi picioarele.

Pământul pare câteodată un ocean dedesubt – dealul se deplasează printre frunze, lanuri de grâu și marea de lavandă. Niciodată nu ajunge până la munții aflați la orizont, dar încă mai putem spera. Arșița sosește după ce vântul trece peste cărămizi. Apoi focul înflorește pe toate acoperișurile de țiglă din oraș. Flăcările soarelui incendiază copacii și închid petalele florilor din grădină. Este ca și cum pământul a aprins cărbuni peste noapte. Dacă aș îngenunchea și mi-aș face palmele căuș la gură, și aș sufla, probabil că ziua ar începe devreme.

Nu am hotărât să nu părăsesc niciodată acest loc, deși s-a spus că am renunțat la toate, că am suferit o mare dezamăgire și că m-am retras din lume. Ori că aș fi posedat de artă, renunțând la inimă pentru a-i picta locul gol, absența. Spun asta din cauza soției mele și a copilului. Sunt o brută, iar opera mea demonstrează mult calcul și control. Nici o noutate. Când aud asemenea lucruri, nu cer înțelegere. Indiferent ce păcate aș fi comis, ele există acum dincolo de mine. Voi lăsa doar Natura să mă judece; ea mă va pedepsi dacă mă va găsi vinovat.

Nu trebuie să uităm că atunci când ne îndepărtăm șchiopătând, răniți în spirit, nu pornim în pelerinaj către porți de uzine sau trepte corporatiste. Mergem în schimb la mare, ca să găsim sarea. Descoperim umbra sub sicomorii de pe marile bulevarde. Ori o luăm către râuri, unde apa ne povestește cu modestie despre propria ei suferință. N-aș putea spune că acum mi-am găsit pacea. Însă nu am iubit niciodată mai mult decât în acest loc, unde pământul are culoarea *verdaccio*¹ și fructele lui sunt generoase.

Uneori, tânjesc după prezența vântului în atelier, ca să întărească vârfurile pensulelor, dacă acestea nu au fost curățate încă, să răsfoiască aceste pagini, ca răspuns la vreo întrebare pe care am pus-o. Numai că atelierul este cu fața spre sud, iar obloanele

¹ *Verdaccio* este numele dat unui amestec de pigmenți – negru, alb și galben, rezultând un cafeniu verzui, delicat, cu tente cenușii sau gălbui, folosit la fresce, ca fundal (n.tr.)

ferestrelor lui sunt foarte rezistente. Lucrarea nu trebuie să se miște și nici să evidențieze mișcarea, altfel poate aș încerca să răsucesc casa și să primesc vântul cu recunoștință. Atunci, șevaletul s-ar răsturna, iar sticlele ar începe să cânte. Desigur, asta este alternativa pe care trebuie să ne-o imaginăm toți din timp în timp.

Benicio avea obiceiul să hăpăiască în vânt. Sărmanul câine, ce derutat era! Dacă vântul venea brusc printre copaci și asalta casa, dacă îi ciufulea blana și-i umfla urechile, începea să clănțâne din fălci. Nu înțelegea că, dacă te proptești în curentul de aer, îți faci un prieten statornic. În schimb, era urmărit de vânt, care îi mângâia blana în răspăr, iar asta îl irita. Nici nu se gândea la un armistițiu. Însă inamicul invizibil avea întotdeauna câștig de cauză, împresurându-l de la est și de la vest. Iar el hăpăia mereu. Apoi, după ce înghițea atâta aer, i se umfla stomacul, făcându-l să scârțâie, și atunci părea foarte întristat de propria-i soartă. Câteodată, mârâitul și hămăitul în vânt, ori răzbunarea vântului, îl tulbura pe vier, iar adversarul lui Benicio era silit, în cele din urmă, să intervină, atacând printre guițături și grohăituri. Și, atunci, retragerea la Serra Partucci! Vântul, câinele și vierul, totul devenea o adevărată comedie, ca a celor trei frați americani¹.

Astăzi am primit și o scrisoare din Anglia, trimisă de Antonio de la agenție. Este un deliciu. Un tânăr pe nume Peter îmi pune câteva întrebări tehnice despre o natură moartă din 1959. Vrea să știe despre plasarea obiectului rectangular din porțelan, despre felul în care o parte a compoziției este ușor favorizată și cum se sprijină de vasul din partea stângă. Nu crede că obiectul rectangular este cuibărit în spatele cutiei alăturate, așa cum pare a sugera artistul, ci că există în planul frontal, și că unghiurile au fost tăiate. Menționează țevile albe care trec prin vază și relația acestora cu o scală matematică. Sunt inventatorul spațiului

negativ? Întreabă el. Îmi scrie în engleză, cu regret, și reușesc să traduc mai tot. Pentru pasajele la care nu mă descurc, am rugat-o pe Theresa să aducă un dicționar de expresii de la bibliotecă. Asta a nemulțumit-o; nu este de acord să transporte cărți intelectuale în coșul bicicletei personale. Dar ziarul *L'Unita* nu este prea greu ca să-l cari cu bicicleta? o întreb eu, și ea plescăie ofuscată. Cu Theresa nu trebuie să discut despre politică sau ziare.

În scrisoare, tânărul spune că nu-și dă seama unde a stat artistul cât a pictat natura moartă, pentru că perspectiva este „aproape independentă, dar trădează miopia“. În această scrisoare devine evidentă mania subiectivă a unei minți tinere. Din păcate, tânărul este prea emoționat, pentru că nu există nici o adresă la care i-aș putea răspunde. Pictura a fost vândută unui colecționar particular; pesemne că tânărul a văzut o reproducere, ori poate chiar originalul, dacă a fost cumva împrumutat. Nu știu întotdeauna care este soarta picturilor mele, deși Antonio ține o evidență la zi. Peter spune că este student la pictură în Liverpool și că e dornic să învețe. După înclinația scrisului și după ce mi-am plimbat palma peste cerneală, mi-am dat seama că scrie cu stânga, la fel ca Leonardo. Urările lui de final sunt amabile. Semnătura îi este înflorită. Peter; o să-i țin minte numele.

Și mă voi pune la încercare cu întrebările lui. Lucrarea a fost terminată acum șase ani. Înfățișa sticle albastre și înalte, o cutie de pălării și un vas din porțelan. În 1959, după ce supraviețuiseră războiului, turnurile roșii din Bologna încă se înălțau impresionante. Vinul era mai puțin scump. Cardinalul Montini săruta reactorul de la Ispra, iar noi intram în noua eră atomică. Benicio era chinuit de picioarele din spate și șchiopăta. Eu sufeream de artrită și scăpam lucrurile din mână. De peretele din spate al atelierului era rezemată o scară. Întâi am lucrat pe treapta a treia a scării, având șevaletul fixat la cel mai înalt bolt de reglare. Ceva mai departe, ca să realizez detașarea: punctul privilegiat de

¹ Aluzie la cei trei frați Marx: Chico, Harpo și Groucho și la comedii lor (n.tr.)

LIBRIS | We know
books

observație al unei stălii. Apoi am așezat șevaletul la un braț distanță de obiecte și, în felul acesta, am descoperit mai multe detalii.

* * *

Dintre toate stările pe care le trăim, singurătatea este, probabil, cea mai prost înțeleasă. Cel ce o alege este socotit drept iresponsabil sau ratat. Pentru cei mai mulți ea trebuie evitată, ca o boală. Când sunt prinși în ea, oamenii văd numeroasele compartimente de nefericire, ca fagurii unei rodii. De ce ne temem cel mai mult? Să nu fim alungați din lume, să nu fim aruncați afară din ea, să nu fim încuiați și uitați undeva? De aceea, trebuie să strângem mâini, să dăm și să primim bani și să ascultăm conversații despre societate și păreri despre familiile noastre și despre noi înșine. Trebuie să intrăm și să ieșim pe uși, să chemăm lifturi, să ne transmitem unii altora gripă, să râdem și să plângem, și să contribuim la vacarm și la agitație. Trebuie să dansăm și să cântăm, și să trecem prin tribunale. Trebuie să încheiem aceste contracte zilnice.

Însă, dacă este îmbrățișată, solitudinea este cea mai plăcută dintre obligații. În starea de grație oferită de aceste încăperi tăcute cunosc mult mai bine gustul fiecărei zile. Cât de bine cunosc viața. Înțeleg apa din pahar. Pe măsură ce după-amiaza se instalează, umbrele se mișcă în spatele obiectelor de pe masă. În stufatul de miel făcut de Theresa am simțit un strop de scortişoară. Câtă acceptare! Câtă intimitate! Vopseaua de pe cadrul șevaletului este groasă, ca stratul de guano de pe stâncile unde se cuibăresc pescărușii.

Nu sunt singur, dar primirea unei astfel de scrisori îmi amintește de celelalte suflete din această lume cu care mi-ar fi făcut plăcere să mă întâlnesc.

NEBUNUL DE PE DEAL

Prima regulă de practică a lui Peter este ca pânza să încapă în portbagajul unei mașini. Regula este simplă, dimensiunea dictează dimensiunea. O politică de bun-simț, de cea mai bună calitate. De ani de zile îi tot spune fiicei lui că trebuie să adopte astfel de măsuri în muncă, dar și în viață, dar ea nu vrea să asculte. „Tată“, spune ea, „ar trebui să-ți lărgești viziunea. N-ar trebui să gândești mărunț.“ Nu, nu. Pe copii nu-i interesează înțelepciunea taților. Acum o aude umblând de colo-colo, prin cameră, călcând pe podeaua de stejar, ridicând fereastra ca să îngăduie aerului plin de rouă și curat să pătrundă, și târând după sine enormul ei portofoliu. Susie se scoală întotdeauna devreme, la fel ca mama ei. Și mereu pusă pe contrazis. Rămâne un mister de unde vine această atitudine aparte.

Pe de altă parte, el nu este ceea ce s-ar putea numi o persoană matinală. Cel puțin, nu astăzi, în această dimineață de sfârșit de vară, cu lumina ei precum arama veche și cu insistența ei, concentrată doar asupra ființei lui. Briza este plină și verde prin copacii din fața ferestrei. Își aruncă un picior lung afară din pilotă, ca să se răcorească – e cald sub ea, mai ales că, acum, tăria razelor soarelui este amplificată de geamul de sticlă. Ar trebui să se scoale. Ar trebui să se scoale, să bea o ceașcă de cafea, un pahar de apă

și să mănânce o chiflă; să-și înceapă ziua. Ar trebui să treacă la treabă, da, chiar așa. Și, dacă ar fi un tip mai hotărât, dacă ar fi un om al rutinei, probabil că exact asta ar face. Însă e greu, e grea treaba asta cu intratul în lume. Analizarea unor poli diametral opuși, precum regulile și fiucele, îi este de ajuns deocamdată, ca să nu mai vorbim că trebuie să se ocupe de arsura de la pâinea prăjită care se află în chiuvetă sau de emulsia pentru curățarea blatului, ori de toate celelalte lucruri pe care trebuie să le îndure cei proaspăt ridicați din pat.

Cu puțin noroc, Lydia ar putea să-i aducă fiertura și să i-o așeze pe noptieră. Cu mai mult noroc, ea ar putea să se așeze mai bine sub pilotă, astfel încât să poată profita de erecția de dimineață. Puțin probabil. E destul de înțeleaptă cât să nu-i stimuleze inerția. Preferă să îl ispitească să iasă din bârlogul lui comod cu zgomotul râșniței de cafea, cu aroma de cafea neagră care urcă din bucătărie pe scări și cu sfârâitul crutoanelor cu brânză făcute la prăjitor. E mai bine să-l tortureze pe individ cu plăceri indisponibile; la asta se pricepe de minune ea, soția lui. Încă cinci minute sau cam așa ceva, poate după aceea va fi pregătit de treabă; apoi va sări și, „bau“, îi va lua pe toți prin surprindere.

Își trage piciorul la loc sub pilotă, pe care apoi o îndoie în jos de pe piept, ca să-și răcorească partea de sus a corpului. Nu. Copiii nu respectă niciodată regulile părinților lor. E ca și cum ai sfătui un cal să-și pună singur șaua în spinare. Nici el nu a dat prea multă crezare legilor și regulilor de logistică propuse de tatăl lui. Neville Caldicutt avea tabieturi după care îți puteai potrivi ceasul. Pleca la clubul din Shildon miercurea și sâmbăta, iar înainte de plecare bea nu mai mult de trei beri și un deget de whisky Grouse. Se culca la o oră potrivită în zilele lucrătoare, pentru a se putea trezi la ora cinci dimineața, ca să prindă autobuzul până la mină. Pește vinerea, când primea salariul, indiferent de cât pescuia, indiferent de prețul stabilit de vânzătorul din piață și indiferent de marea blestemată din nord-est. Blazonul NCB¹ se purta iarna

la palton, vara la haină, în noaptea solstițiului, când se făceau focurile de tabără, și în ziua alegerilor. Voturile sindicatului. Căni aniversare cu încoronarea pentru vizitatori. Și o monedă de jumătate de penny aruncată în râu de pe pod la întoarcerea de la biserică, drept ofrandă Domnului. Pentru că Neville Caldicutt nu punea niciodată nici un bănuț în punga din pânză pentru colectă, ce era trecută din mână în mână printre credincioși; el avea aversiune față de ideea de a ridica un acoperiș nou pentru casa parohială, însă era un om cu frica lui Dumnezeu, iar fluviul i se părea o modalitate de a face acte caritabile ca oricare alta. „Cap pentru Sfântul Duh, pajură pentru pești“, obișnuia el să spună în timp ce făcea moneda să se rotească pe unghia degetului mare, și ea pleca în sus, după care cădea în apa liniștită. Acesta era un semn evident de scrânteală, gândea întotdeauna Peter. Din acel bănuț se puteau cumpăra două porții de lemn dulce, una pentru el, iar cealaltă pentru sora lui, Hillary. Ori poate că reprezenta prețul ce trebuia plătit ca să nu fie trimis la școala de duminică.

În acele ore libere, de veghe, înainte de a pleca la mină, tatăl lui obișnuia să îi aducă o cană de ceai și un pesmet. Pe Peter îl trezea întotdeauna mișcarea saltelei, nu scârțâitul ascuțit ca un ciripit al ușii privatei și nici hârșâitul papucilor ecosez pe treptele scării. Neville Caldicutt lăsa lumina stinsă și se așeza pe patul cu arcuri din sârmă, și vorbea cu glas scăzut, despre una și alta, cu fiul lui. Vorbea despre lucruri ce țineau de politica oamenilor muncii, bună și rea, despre școală și despre marele lui erou Bevan, despre locuri în care nu fusese niciodată, dar pe care spera să le vadă. America de Sud. Australia. Cheul de la Brighton. „Ajung eu și acolo, băiete“, spunea câteva minute mai târziu, când azeau bătrânul autobuz morocănos încetinind și pregătindu-se să oprească în colțul străzii Alnwick, și ușile platformei închizându-se una după alta. Atunci arcurile patului scârțâiau din nou și pocneau cu ecou, semn că tatăl lui se ridica să plece.

Peter aprindea lumina și o lăsa câteva clipe, bea probabil jumătate din cana de ceai, până la cea de-a treia linie albastră din

¹ NCB – National Coal Board – Consiliul Național al Cărbunelui (n.tr.)